

טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולחללי פעולות האיבה תשפ"ד

לבתי ספר על יסודיים

יזכור

מכון שיטים
ארכיון החגים הקיבוצי

יובל צוקרמן

טקס יום הזיכרון לבתי ספר על יסודיים

מטרות

1. חיזוק ההכרה בזכותנו ובחובתנו להגן על מדינת ישראל ועל כל האזרחים והאזרחיות החיים בה.
2. הצבת הציווי "עדי יהיו חיינו ראויים לזכרם" [אבא קובנר] – יצירת חברה טובה וצודקת יותר, כזו שתצדיק את המחירים שאנו משלמים על קיומנו כמדינה.
3. חיזוק החוסן האישי והקהילתי על ידי הענקת משמעות ותקווה בתוך התקופה הקשה בה אנו מצויים.

מקור קטעי הקריאה שנבחרו לטקס ('יזכור', 'מגש הכסף', 'בהתקדש') בימי ראשית המדינה. מטרתם להזכיר את האמונה בצדקת הדרך, המטרות והערכים העומדים מאחורי המאבק ארוך השנים על הריבונות היהודית בארץ ישראל. השירים שנבחרו קשורים בהווי המלחמה הנוכחית – 'מלחמת חרבות ברזל'.

השזירה בין **ההיבט ההיסטורי** (קטעי הקריאה) – תפיסת עצמנו כחוליה בשרשרת הגבורה והלוחמה היהודית והישראלית, לבין **ההיבט האקטואלי** (השירים) – תיאור מציאות חיינו כיום, נועדה להעניק פשר, משמעות, תחושת שייכות, ונרטיב משותף.

מהלך הטקס

פרק פתיחה

נפתח את טקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ופעולות האיבה תשפ"ד בהורדת הדגל לחצי התורן וקריאת 'יזכור'. הקהל מתבקש לעמוד.

(הנחיה)

הורדת הדגל לחצי התורן.

יזכור

(קטע קריאה)

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבָנוֹתָיו, הַנְּאֻמָּנִים וְהָאֲמִיצִים,
חֵילֵי צָבָא הַהִגָּנָה לְיִשְׂרָאֵל,
וְכָל לִוְחָמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחֻטִּיבוֹת הַלִּוְחָמִים בְּמַעֲרְכוֹת הָעָם,
וְאֲנָשֵׁי קְהֵלוֹת הַמּוֹדִיעִין, הַבְּטָחוֹן, הַמְשַׁטָּרָה וְשָׂרוֹת בְּתֵי הַסֵּהָר,
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַלְחָמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל מִי שֶׁנִּרְצָחוּ בְּאֶרֶץ וּמְחוּצָה לָהּ בְּיַד מְרַצְחִים מְאָרְגוּנֵי הַטְּרוֹרָה.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזֵרְעוֹ וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים
וְחֻמַּדַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשַׁת הָרָצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
שֶׁל הַנְּסֻפִּים בְּמַעֲרְכֵי הַכְּבֵדָה.

יְהִיו חֲלָלֵי מַעֲרְכוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנְּצָחוֹן
חַתוּמֵי בָּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דּוֹר.

הקהל מתבקש לשבת.

(הנחיה)

(הנחיה)

בשנת 2008 ביצעה להקת 'כנסיית השכל' את השיר 'שום דבר לא יפגע בי', שכתב סגן ארז שטרק, מחללי אסון המסוקים. השיר פורסם כחלק ממיזם ההנצחה "עוד מעט נהפוך לשיר" של גלי צה"ל. עמיתמן, פרמדיקיתמד"א, בת 22 מנתיבות, טיפלה בפצועים במרפאה בקיבוץ באריעד לרגעיה האחרונים. עמית נרצחה יחד עם הפצועים בהם טיפלה, בעת חדירת מחבלים שחדרו לקיבוץ. לאחר הירצחה, פורסם סרטון שעמית העלתה למדיה החברתית בו היא שרה את השיר 'שום דבר לא יפגע בי'. הסרטון הגיע לידי להקת 'כנסיית השכל', וכמחווה לגבורתה הם בחרו לחדש את השיר בשילוב שירתה של עמית.

[לצפייה בסרטון](#)

(שיר)

שום דבר לא יפגע בי / כנסיית השכל

מילים: סגן ארז שטרק ז"ל שנפל באסון המסוקים
לחן: יורם חזן

שום דבר לא יפגע בי, שום דבר
לא אישה לא כדור מחבלים, שום דבר
כי ככה נשבעתי לאחי, אחותי, להורים
ובכיתי בלילות ודאגתי בימים
כי פחדתי שמהו יפגע בהורים
וקולו של אבי מהדהד לי בראש כבר שנים

אם יקרה לך משהו
אין לי טעם לחיים
אין לי טעם למחר
אין לי טעם לחיים
אין לי טעם למחר

אם אתם עומדים כאן מעלי
כנראה שלא עמדתי בהבטחתי
מצטער, בחיי
מצטער, בחיי
מצטער, בחיי

אם יקרה לך משהו...

שום דבר לא יפגע בי
שום דבר
לא אישה לא כדור מחבלים
שום דבר

פרק שרשרת הגבורה

(הנחיה)

מעל שבעה חודשים מאז השבת הנוראה של השבעה באוקטובר. הכאב והשכול הטרי מתערבבים בחשבון הדמים הארוך שאותו אנחנו משלמים זה עשורים רבים, בכל מערכות ישראל, על עצמאותנו ועל זכותנו לחיות בארצנו.

לנגד עינינו ניצבים קורבנות מסע ההרג וההתעללות, במהלכו עברו אויבינו מבית לבית, חטפו, שרפו, רצחו ובזזו. עודנו שומעים את זעקות חוגגי וחוגגות שלום ואהבה שנרדפו ונטבחו בשדות. לא נשכח את הגיבורים והגיבורות, מכוחות הביטחון וההצלה כמו גם אזרחים ואזרחיות, שנחלצו להגן על קשישים, גברים, נשים וטף, ושילמו על כך את המחיר היקר ביותר. נזכור ונזכיר את חיילי וחיילות צבא ההגנה לישראל, שנפלו במהלך כל החודשים האחרונים בקרבות הקשים שהתחוללו, בדרום ובצפון, בהגנה על העם והארץ.

עלינו להבטיח שהמחיר היקר שאנו משלמים על חיינו כאן יניע אותנו ליצור חברה טובה ומלוכדת יותר – חברה היודעת לפעול יחדיו גם בתוך אתגרים ואי הסכמות, לפלס דרך משותפת ולהמשיך לבנות בארץ הזו בית מיטיב לכל החיים בו.

(קטע קריאה)

מגש הכסף / נתן אלתרמן

עִיפִים עַד בְּלִי קֶץ, נִזְרִים מִמַּרְגּוֹעַ,
וְנוֹטְפִים טְלָלִי נְעוּרִים עֲבָרִיִּים –
דָּם הַשָּׁנִים יִגָּשׁוּ,
וְעַמְדוֹ לְבִלִי-נוֹעַ.
וְאֵין אוֹת אִם חַיִּים הֵם אוֹ אִם יְרוּיִים.
אֵז תִּשְׁאַל הָאֵמָה, שְׁטוּפֵת דָּמַע-וֶקֶסֶם
וְאֵמְרָה: מִי אַתֶּם? וְהַשָּׁנִים, שׁוֹקֵטִים,
יַעֲנוּ לָהּ: אֲנַחְנוּ מִגֶּשׁ הַכֶּסֶף
שֶׁעָלִיו לָךְ נִתְּנָה מְדִינַת־הַיְהוּדִים.
כֶּךָ יֹאמְרוּ. וְנִפְלוּ לְרַגְלָהּ עוֹטְפֵי-צֶל.
וְהַשָּׂאֵר יִסְפָּר בְּתוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל.

...וְהָאָרֶץ תִּשְׁקֹט. עֵין שְׁמַיִם אוֹדְמַת
תַּעֲמַעַם לְאֵטָה
עַל גְּבוּלוֹת עֶשְׂנִים.
וְאֵמָה תַעֲמֹד – קְרוּעַת לֵב אֶךְ נוֹשְׁמַת... –
לְקַבֵּל אֶת הַנֶּס
הָאֶחָד אֵין שְׁנֵי...
הִיא לְטָקֶס תִּכּוֹן. הִיא תִקּוּם לְמוֹל סָהַר
וְעַמְדָה, טָרַם-יּוֹם, עוֹטָה חַג וְאֵימָה.
– אֵז מִנְגֵד יִצְאוּ
נְעָרָה וְנָעַר
וְאִטְ-אִט יִצְעְדוּ הֵם אֶל מוֹל הָאֵמָה.
לוֹבְשֵׁי חַל וְחִגּוֹר, וְכִבְדֵי נְעָלִים,
בְּנִתִּיב יַעֲלוּ הֵם
הַלֹךְ וְהַחֲרֵשׁ.
לֹא הַחֲלִיפוּ בְגָדָם, לֹא מָחוּ עוֹד בְּמַיִם
אֶת עֵקְבוֹת יוֹם־הַפָּרֶךְ וְלִיל קוֹ-הָאֵשׁ.

[מגש הכסף בביצוע יהורם גאון](#)

ניתן להתאים קטע תנועה/מחול

[כוריאוגרפיה להשראה](#)

פרק שמות וסיפורי נופלים ונופלות

בחלק זה נקריא את שמות חללי בית הספר, נתאר את קורות חייהם ונסיבות נפילתם/ן. אפשר להזמין את בני ובנות המשפחה של החללים, בוגרי ובוגרות בית הספר או מי מקהילת בית הספר, להקריא את השמות. כדאי להציג ברקע את תמונת הנופל/ת ולהוסיף פרטים על אופן נפילתם/ן ו/או חייהם/ן. שימו לב לניקוד השם ולהגייה נכונה של השמות בעת ההקראה. ניתן לערב את התלמידים/ות בתהליך חקר מקדים.

[\(ראו תכנית 'מהכיתה אל הטקס'\)](#)

קהילת בית הספר שכלה [מספר] חללים מאז הקמתו. כל אחד ואחת מהנופלים והנופלות הוא חוליה בשרשרת הגבורה והשכול. נקרא את שמותיהם ונספר את סיפור חייהם ונפילתם.

(הנחיה)

עאמר אבו סבילה

(דוגמאות לסיפורי
נופלים/ות)

עאמר, תושב הפזורה הבדואית, בן 25, אב לשניים. בבוקרו של השבעה באוקטובר, כאשר החלו ההתרעות בשדרות, החל עאמר בנסיעה לעבר ביתו. בדרכו ראה את אודיה סוויסה לבדה עם שתי בנותיה, לאחר שמחבלים ירו בבעלה. עאמר ניסה לחלץ את המשפחה ולקח אותן למשטרת שדרות. הוא ואם הילדות נרצחו על ידי המחבלים שהיו במקום. הילדות, בנות שלוש ושש, ניצלו על ידי שוטרי שדרות. כשהשוטרים הגיעו לחלץ את הבנות הן שאלו: "אתם של ישראל?".

סמ"ר עדן אלון לוי

עדן שירתה כמ"כית טירונים בבא"ח זיקים. עדן שמרה בעמדת הש"ג כשהחלה המתקפה, כשלצידה טירון, אותו היא שלחה להזהיר את חבריו. עדן הייתה חלק מכוח של אנשי סגל שהגנו בגופם על הטירונים, והצליחו להדוף את המחבלים במשך כמעט שעה. בכך הצילו את כל הטירונים בבסיס, מלבד אחד שנפל גם הוא בקרב. בת 19 בנופלה, הותירה אחריה הורים וארבעה אחים.

שלמה רון

"שלמה ישב בסלון. דרך החלון ראו איש זקן בדירה ריקה, יושב לו לבד בכורסא. חשבו שהוא בודד וערירי. הם ירו בו צרור והוא נשאר לשבת. כיוון שראו שיש שם מישהו מת, לא נכנסו והמשיכו הלאה. ככה הוא הציל אותנו, ואני בטוחה שהוא עשה את זה במודעות מלאה. מילותיו האחרונות: "חנ"ה תסתתרי, אני שומר עליך". ניסינו לקרוא לו שיכנס איתנו לממ"ד אך הוא התעקש להישאר בסלון".

כך הציל שלמה רון, ממקימי קיבוץ נחל עוז, בן 85 בהירצחו, את חנה אהובתו, את בנותיו, את נכדו ואת המטפלת שהייתה לצידו.

כאב של לוחמים / עידן עמדי

(שיר)

ערב ראשון של לבד,
יושב וכותב לך מכתב
על כל הדברים שהיו
כל מה שקרה בדיוק

אותיות מופיעות על הקיר
אני הפחד נעים להכיר
הדמויות אוהבות לשחק
זזות כאן בבית הריק, הריק

ואת, את לא יודעת כמה
ממך ניסיתי להסתיר
את כל הסיוטים בלילה
צרחות ודם על המדים
את לא מבינה כבר למה
אני מזמן כבר לא אני
תמונות רצות מאותו לילה
דמעות, כאב של לוחמים

זה ערב ראשון שאת שם,
שוכב וחושב, לא נרדם
השקט לאט מתנגן
מקדיש לך עכשיו שיר בלי שם
שיר בלי שם

[אבות ובנים / אביתר בנאי](#)

(אפשרות נוספת)

פרק התקווה

תפקידו של יום הזיכרון אינו מתוחם רק לשימור זכר הנופלים והנופלות. הצמדתו ליום העצמאות מזכירה לנו בין השאר כי עלינו לכוון כאן מדינה וחברה הראויות למחירים אותם אנו משלמים על עצם קיומנו בארצנו. נישא איתנו מסר זה בדרכנו אל יום העצמאות, שיחל בעוד כמה שעות, ואל כל הימים שאחריו.

(הנחיה)

בהתקדש / חיים גורי

(קטע קריאה)

לחיות עם הצער. עם פני רעים הנשמרים בנעורי-הנצח של התמונות. עם פני בנים ונכדים ונינים הממשיכים להילחם בארץ הזאת [...] לחיות עם הבדידות המרה, עם השנאה השוצפת, עם דרשות הסתה, עם הטרור הנמשך, עם העצמים החשודים, עם סכנת הצבאות המתעצמים מעבר.

[...]

לחיות ולבנות את הארץ הזאת, לחיות ולעלות, לחיות ולהעלות.

לחיות עם סבלנותה של אומה בת אלפי שנים, עם התלהבותה הקנאית של אומה צעירה הנוצרת על האבנים, לחיות למרות הכול, לחיות ולבנות את גשרי השלום.

לחיות ולכוון בארץ ישראל את החברה החדשה, את חברת הצדק ועילוי האדם.

ליצור תרבות עברית, לקדש את אוצרותיה, לקרוע את כל החלונות אל כל הטוב והיפה בתרבות האדם.

לנשוק שפתיים ולחיות. לקוות ולהיות. לעבוד קשה ולהחיות. לתקן מעוות ולחיות.

[...] לחיות עם הצער, לחיות עם האמונה.

הביתה / ירדנה ארזי

(שיר)

מילים: אהוד מנור

לחן: יאיר קלינגר

עוד שנה חלפה,
עוד שנה טרופה,
עשבים שוטים עלו בשביל ובגן.
רוח נאנח
את התריס פתח
ומכה בקיר הישן,
כמו קורא:
הביתה, הביתה,
באה עת לחזור,
מן ההרים
משדות זרים.
היום דועך ואין סימן.

הביתה, הביתה
טרם רדת אור.
לילות קרים,
לילות מרים,
קרבים עכשיו לכאן.
עד עלות השחר
מתפללת לשלומך,
שבויה באזיקי פחדים
אני שומעת צעדים.
הביתה, הביתה,
כי עוד לא ניתן
כל מה שהובטח לנו מזמן.

[לביצוע של משפחות החטופים](#)

[מי שחלם / דידי מנוסי](#)

[זריחה, שחורה / אביב גפן, קליפ](#) (אפשרויות נוספות)

ספר עמוס, פרק ט'

(קטע קריאה)

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה
וְנָגַשׁ חוֹרֵשׁ בְּקֶצֶר, וְדֹרֶךְ עֲנָבִים בְּמִשְׁךְ הַזֶּרַע,
וְהִטִּיפוּ הַהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוּגְגְנָה.
וְשַׁבְתִּי אֶת שָׁבוֹת עַמֵּי יִשְׂרָאֵל,
וּבְנוּ עָרִים נְשֻׁמוֹת וַיֵּשְׁבוּ
וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יַיִנָם
וְעָשׂוּ גִנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיָהֶם.
וְנָטְעֵתִים עַל אֲדָמְתָם
וְלֹא יִנְתְּשׂוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמְתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם.

לשירת התקווה, הקהל מתבקש לעמוד.

(הנחיה)

התקווה / נפתלי הרץ אימבר

(שירת ההמנון)

כָּל עוֹד בְּלֶבֶב פְּנִימָה
נִפְּשׁ יְהוּדֵי הוֹמִיָּה
וּלְפָאֲתֵי מִזְרַח קְדִימָה
עֵין לְצִיּוֹן צוֹפִיָּה
עוֹד לֹא אֲבָדָה תְּקוּנָתִנוּ
הַתְּקוּהָ בֵּת שְׁנוֹת אֲלֵפִים
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשֵׁי בְּאֲרָצֵנוּ
אֲרָץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם

תם הטקסט.

(הנחיה)